

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 10.

LETNIK XXVI.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“

V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. OKTOBRA 1925.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Dr. J. B.: Padanje obrestne mere. — K. Krištofič: Vodstvo denarnih zadrug. — K. Krištofič: Knjlgovodstvo. — Monopol v naši državi. — Denarna pisma. — Jamstvo članov za zadrugo. — Vprašanja in odgovori. — Zadružništvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 10, I. 1925.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Žužemberku, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. oktobra ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih. 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o lanskem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1924. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Sprememba pravil. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Pišecah, r. z. z n. z., se bo vršil dne 25. oktobra 1925, ob 3. uri popoldne v posojilničnih protorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za leto 1924. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Sprememba pravil glede 1½%ne razlike med vlogami in posojili. 6. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega društva za Kranj in okolico, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo dne 8. novembra 1925, ob 3. uri popoldne v Ljudskem domu v Kranju. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje računov. 3. Izprememba pravil. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Sklepanje o razdružitvi.

.....

Znižanje obrestne mere hranilnih vlog.

Hranilnica in posojilnica v Bučki zniža s 1. decembrom t. l. obrestno mero nevezanih hranilnih vlog na 5%, obrestno mero dosedanjih vezanih vlog pa zniža za 1%.

Hranilnica in posojilnica v Ponikvi ob juž. žel. zniža s 1. novembrom obrestno mero za vloge na 5½%, za posojila pa na 7½%.

Vlagateljem je na prosto voljo dano, v primerem roku, ki pa mora prej poteči nego stopi sprememba v veljavo, svoje vloge dvigniti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Clani „Zadruž zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15 dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. J. B.:

Padanje obrestne mere.

Posojilnice so začudene nad dejstvom, kako v letošnjem letu obrestna mera rapidno pada. Še bolj pa so seveda nad tem dejstvom vznemoljene. Ponovno zniževanje obrestne mere jim namreč povzroča težave v dvojnem oziru.

Težave za posojilnice.

Težko je vlagateljem dopovedati, da gre obrestna mera pri vseh denarnih zavodih navzdol. Vsak vlagatelj le vedno misli, da hoče samo njegov zavod obrestno mera znižati in da je obrestna mera pri drugih zavodih ostala še ista. Zato običajno po obvestilu o znižanju obrestne mere hoče svojo vlogo prenesti drugam.

Ravno tako pa je tudi težavno pri načinu poslovanja, kakor ga imajo naše rajfajzenske posojilnice po deželi, med letom spreminjati obrestno mero in to celô ponovno, kakor se je zgodilo letos.

Glede poslednje težave piše neka zadružga sledeče: »Ob tej priložnosti bi pripomnili. Najbolj so načelniki kmečkih posojilnic prizadeti pri tem skakanju obrestne mere med poslovnim letom. Pri nas n. pr. bomo morali že tretjkrat odpisovati obresti, in vse delo pade na načelnika, ki ima itak dovolj stanovskih poslov. Ako bi nam obrestno mero ob novem letu še tako znižali, potem pa

to skozi celo leto obdržali, bi nam to nič ne storilo, ker vemo, kako se moramo pri obrestih mi ravnati. Naj bi torej prihodnje leto bilo nekaj stalnega pri obrestih, vsaj pri članicah Zadružne zveze.«

Ni druge poti!

Dasi uvidevamo te težave, ki jih imajo hranilnice in posojilnice s ponovnim zniževanjem obrestne mere, vendar je nemogoče, da bi Zveza postopala drugače kakor je. To pa iz sledečih dveh razlogov.

Nismo še odločujoči činitelj.

1. Zadružništvo na denarnem trgu danes še ne predstavlja take sile, ki bi mogla glede obrestne mere samostojno korakati. Če bi zadružništvo tudi hotelo le polagoma iti navzdol (kar bi bilo gotovo z gospodarskega stališča bolj zdravo in bolj pravilno), bi vsled svoje sorazmerno višje obrestne mere dobilo take ogromne svote v svoje roke, da ne bi vedelo kam z denarjem. Nekatero posojilnice bi še morda bile v stanu velik del pritekajočih sredstev vložiti v vsaj kolikor toliko varna in obrestonosna posojila. Pretežna večina visoko obrestovanega denarja pa bi se stekala v blagajnah Zadružne zveze. Zadružna zveza bi morala te svote najmanj po tako visokih obrestih nalagati pri bankah. Banke pa danes skoro brez izjeme nudijo za nevezani (a vista) tekoči račun največ 5%, za vezani tekoči račun pa največ

7%. Vendar pa velika večina bank naložb v vezanem tekočem računu sploh ne sprejema in nekatere celo naložbe v nevezanem (a vista) tekočem računu zavračajo, ker imajo v blagajnah težke milijone gotovine, ki jo ni mogoče nikamor investirati in ki zato ne nese nikakih obresti. Pri tej odvisnosti od splošnega denarnega trga je torej zadružništvu popolnoma nemogoče glede obrestne mere korakati ločeno in držati obrestno mero visoko v istem času, ko so šli vsi denarni zavodi brez izjeme po sklenjenem dogovoru z obrestno mero navzdol.

Veže nas namen kreditnega zadružništva.

2. Še važnejši kot prvi pa je drugi razlog, namreč ta, da mora zadružništvo po svojem namenu in po svojih načelih korakati v prvi vrsti, kadar se gre za znižanje obrestne mere.

Kreditno zadružništvo zlasti kmetijsko kreditno zadružništvo je ustanovljeno radi tega, da ima ljudstvo v njem za potrebe kmetijstva lastno kreditno organizacijo, **katera skuša po kolikor mogoče nizki obrestni meri zadostiti kreditnim potrebam kmetijskega gospodarstva.** Taka kmečka posojilnica ima poskrbeti za svoj okoliš posestnikom potrebni kredit po kar najnižji obrestni meri. To pa zmore na ta način, da zopet zbira v svojem okolišu sva pri ljudstvu razpoložljiva sredstva, zlasti vse prihranke, ki jih imajo posestniki in njih družine, posli in delavci.

Napačna naziranja.

Tega seveda ne morejo razumeti oni, ki gledajo na kreditno zadružništvo s tega vidika, da mora to kreditno zadružništvo vse ljudske prihranke po kolikor mogoče visoki obrestni meri investirati in sicer brez ozira na to kje, ali v trgovini ali v industriji ali v špekulaciji. Gotovo je, da ne v kmetijstvu

ker kmečko gospodarstvo visokih obresti ne prenese. Njim je temelj čim ugodnejše fruktificiranje denarja. Oni popolnoma pozabljajo, da je bilo kmečko kreditno zadružništvo ustanovljeno radi kreditov, da se kmet reši oderuštva, bodisi bančnega ali privatnega. Saj je bilo za nalaganje ljudskih prihrankov že pred tem nego so nastopile hranilnice in posojilnice preskrbljeno. Ni pa bilo poskrbljeno za kmečki kredit po nizki obrestni meri. In ravno v svrhu preskrbe kmečkega kredita so se začele ustanavljati hranilnice in posojilnice po deželi.

Oni, ki gledajo na kreditno zadružništvo ravno z nasprotnega stališča kakor bi morali, seveda niso zadovoljni z obrestno politiko Zadružne zveze, ki bi po njih mnenju pač morala pri plasiranju zadružnega kapitala gledati samo na visoke obresti, ne pa gledati na to, komu ta kapital služi. Z njih stališča je Zadružna zveza gotovo hudo grešila, **ko je vsa leta denarne krize zelo veliko denarja imela plasiranega pri raznih zadružgah po nizki obrestni meri, dočim so ji banke istočasno ponujale 4 do 6% več za naložbe kot jih je dobivala pri zadržgah.**

Da taki ljudje obsojajo postopanje Zveze, je samo ob sebi umevno in je ravno dokaz, da je Zveza postopala pravilno, tako kakor zatevajo od nje zadružna načela.

Zanimiv predlog.

Še nek predlog se je bil pojavil zadnji čas iz vrst naših zadružanov. Ta predlog hoče, da bi se za vse hranilnice in posojilnice vpeljala popolnoma enotna obrestna mera in sicer sedanjim razmeram odgovarja-joče 5%. Posojilnice bi potem dovoljevale posojila po največ 2% višje, torej po največ 7%. Če bi pa imele odvišen denar, bi ga nalagale pri Zvezi, ki ga naj bi jim obrestovala po 6%. Gotovo bi bilo idealno, če bi se v vsem zadružništvu dalo izpeljati tako enot-

no postopanje. Toda žalibog je še veliko premalo zavesti za skupno, enotno postopanje, da bi mogli tako stvar izvesti.

Poseben položaj posojilnic v mestih.

Poleg tega pa je treba pripomniti, da so zadružne posojilnice v mestih drugačnega značaja in služijo drugačnim kreditnim potrebam. Zato ne morejo glede obrestne mere korakati skupaj s podeželskimi posojilnicami izrazito kmečkega rajfajznovega tipa. Ravno posojilnice po mestih v konkurenci z regulativnimi hranilnicami izvajajo v veliki meri to politiko, da zbirajo ljudski denar in ga po znatno višjih obrestih plasirajo pri trgovcih in obrtnikih, deloma celo pri industriji. Če bi se torej tudi med podeželskimi posojilnicami mogla doseči ta enotnost, je izključeno, da bi za to mogli pridobiti posojilnice šulcedeličevega tipa po mestih in obrtnih krajih.

Izgledi za bodočnost.

Kaki so izgledi za bodočnost? Kaže tako, da bo z novim letom 1926 obrestna mera še nižja. To sledi iz enostavnega in zelo jasnega pojava, da je ponudba kredita zelo velika, povpraševanje po kreditu pa se je zelo skrčilo. Mi vemo iz objav v Uradnem listu, koliko je že bilo konkurzov v trgovini, obrti in industriji. Ne vemo, koliko jih še bo, a gotovo ne malo. Vemo tudi, koliko podjetij tiho likvidira, ker se pri ogromnem davčnem bremenu, pri hudi konkurenci od zunaj in pri nesrečni gospodarski politiki, ki jo vodi Beograd napram obmejnim pokrajinam, ne izplača več obratovati in tudi ne more več z uspehom obratovati. Zato je podjetij, ki bi iskala pri denarnih zavodih kredit, sorazmerno ogromno manj, nego jih je bilo v času, ko je naš dinar padal. Banke so danes pri do-

voljevanju kreditov tudi veliko bolj kritične, ker so jih izmodrile izkušnje iz prejšnjih let, ko so pri nekaterih upnikih izgubile težke milijone, o katerih so imele predobro mnenje in zato niso oskrbele zadostno vsestransko varnost za dovoljeni kredit.

Socijalno stališče.

Sicer pa vendar pretežna večina vlagateljev iz ljudstva ne dere samo za visokimi obrestmi, temveč hoče denar varno naložiti. Veliko vlagateljev je že tudi toliko zavednih, da se dobro zavedajo, da gredo njihove zahteve visokih obresti za vloge vedno v škodo in nesrečo onih, ki kredit potrebujejo in morajo vsled tega plačevati visoke obresti. Jasno pa je, da tisti, ki denar mora na posodo jemati, ni tako v ugodnem položaju, kakor tisti, ki ga lahko na obresti nalaga.

Oni, ki zastopajo stališče, da morajo kmečke posojilnice ljudske prihranke čim ugodnejše fruktificirati, pač nimajo nekaj, kar imenujemo krščansko ljubezen. Oni so mnenja, da v gospodarstvu taki pojmi nimajo mesta. In vendar lahko trdimo, da je ravno zadružništvo ona gospodarska oblika, ki krščansko ljubezen do bližnjega tudi v praktičnem gospodarskem življenju kljub vsem težavam in oviram izvaja. Oni ne vidijo, kako hudo bi se zadružništvo pregrešilo proti svojim nalogam, zlasti proti socialni funkciji, če bi tistim, ki imajo, v obliki visokih obresti še več dajalo, tistim, ki pa jim manjka in morajo na posodo jemati z visoko-obrestnimi posojili odiral. Oni bi s tem načinom poslovanja napravili iz ustanov, ki jih je poklicala v življenje krščanska ljubezen, ustanove oduševanja. Te sramote pa naše posojilnice ne marajo.

.....

K. Krištofič:

Vodstvo denarnih zadrug.

III. Načelstvo.

Načelstvo upravlja v zadrugi vse one posle, katere mu določajo zakon in pravila. V splošnem je načelstvo nekak upravitelj zadruge in njenega imetja, sklepa v imenu zadruge in za račun iste razne pogodbe in podpisuje za zadrugo v obliki, kakor predpisujejo pravila.

Načelstvo izvoli občni zbor za v pravih določeno dobo. Ta doba ni omejena na kalendarske dneve, temveč na datume občnih zborov.

Vsakokratno načelstvo mora biti registrirano pri pristojnem trgovskem sodišču. Ker morajo biti v smislu obstoječih predpisov lastnoročni podpisi vseh članov načelstva predloženi trgovskemu sodišču v poverjeni obliki, sledi, da zamorejo biti člani načelstva pisмени.

Kar se tiče registracijskih zadev, zado-be sklepi občnih zborov svojo veljavnost šele tedaj, ko so bili registrirani, vpis novoizvoljenih članov načelstva v zadrugni register mora torej oskrbeti prejšnje načelstvo in to nemudoma po izvolitvi.

Vse v svoj delokrog spadajoče zadeve rešuje načelstvo v sejah, ki so: redne, izredne in skupne z nadzorstvom.

Redne seje načelstva naj se vrše kolikor mogoče pogosto, če mogoče vsak teden. K rednim sejам prihajajo odborniki brez posebnega vabila.

Za rešitev izrednih in nujnih zadev sklicuje načelnik (oziroma v slučaju zadržka njegov namestnik) izredne seje z okrožnico. Taka vabila, katerih prejem naj potrdi vsak odbornik s svojim lastnoročnim podpisom, se morajo dostaviti vsem članom načelstva

vsaj toliko časa poprej, da jim je omogočeno udeležiti se seje.

Na isti način sklicuje načelnik skupne seje z nadzorstvom. Te seje naj se sklicujejo in vrše po potrebi, zlasti pa v nastopnih slučajih:

- a) pri izključevanju članov iz zadruge;
- b) pri dovoljevanju kreditov nad Din 10.000.—;
- c) pri nakupu in prodaji efektov in nepremičnin;
- d) pri sklepanju za zadrugo obveznih pogodb;
- e) pri določevanju obrestne mere;
- f) pri sestavljanju in odobrenju rač. zaključkov;
- g) pri sklicevanju občnih zborov in določevanju dnevnega reda.

Pri vsaki seji mora biti navzočih vsaj toliko odbornikov, kolikor jih je za sklepčnost v smislu predpisov pravil potrebno. V slučaju nezadostnega števila odbornikov naj se pri seji ne sklepa ničesar, le v zapisniku naj se zabeleži nesklepčnost.

Načelnik naj skrbi, da se vsi odborniki brez izjeme redno udeležujejo sej. V slučaju, da bi se kak odbornik trikrat zaporedoma ne udeležil seje, ne da bi odsotnost zadostno opravičil, naj ga načelnik opomni in pozove, naj redno vrši svoje dolžnosti. Ako bi ostal tak opomin brezuspešen, naj načelnik javi to skupni seji načelstva in nadzorstva, ki sklepa o tem, ali naj se odbornika pismeno pozove k redu, ali pa skliče izredni občni zbor, na katerega dnevni red se stavi dopolnilna volitev načelstva.

Sejo vodi vedno načelnik, ki stavi posamezne zadeve na razpravo in odreja glasovanje. Glasuje in sklepa se v smislu predpisov pravil.

O sejah načelstva se sestavljajo zapisniki, ki naj vsebujejo: datum seje, imena prisotnih odbornikov, dnevni red in potem jas-

no in pregledno vse sklepe, ki so bili pri seji sprejeti. Zapisnik podpišejo vsi navzoči odborniki.

Sejni zapisniki naj se spisujejo v posebno za to določeno knjigo, ki naj bo paginirana, t. j. posamezni listi naj bodo zaznamovani z tekočimi številkami.

Člani načelstva so dolžni, da strogo varujejo uradno tajnost glede vseh v zadrugi jim znanih zadev. To je potrebno zlasti z ozirom na ugled zadruga. Zato naj načelnik vsakega novoizvoljenega odbornika opozori na vse dolžnosti, ki jih ima kot zastopnik zadruga redno vršiti.

V isti namen naj se vsa korespondenca, listine in razna potrdila podpisujejo izključno le v pisarni zadruga.

Člani načelstva so neizpolnjujoč svojih obveznosti in dolžnosti osebno in solidarično odgovorni za vsako škodo, katero bi zadruga utegnila utrpeti po njihovi krivdi.

Člani načelstva naših rajfajzovk delujejo po večini brezplačno. To je sicer lepo in naravnost požrtvovalno, toda ima tudi svoje senčne strani, istotako kakor drugod, kjer so odborniki za svoje delo plačani. V prvem slučaju se večkrat dogaja, da odborniki zanemarjajo svoje dolžnosti in ne prihajajo k sejam, v drugem slučaju pa se vsled plačila v ljudeh sistematično ubija čut altruizma in smisel za splošno delo, tembolj pa vzgaja pohlep po lahkem zaslužku. Višina honorarja pri tem ne igra odločilne vloge. Zatorej sem mnenja, da je najbolje vstrajati na tem, da posamezni odborniki ne dobivajo za svoje delo nikake plače, pač pa naj se jim za zamudo časa priznava mala odškodnina, katera naj se določi ali sporazumno z nadzorstvom ali pa na občnem zboru. Z ozirom na trajni razvoj gospodarstva, ki vedno bolj in bolj vpoštevata znano pravilo: »čas je zlato«, je to potrebno.

IV. Nadzorstvo.

Nadzorstvo se izvoli na občnem zboru. Pravila, ki jih je izdala Zadruga zveza v Ljubljani in katera je privzela večina naših rajfajzovk, določajo, da se nadzorstvo takoj po izvolitvi konstituira t. j. iz svoje srede izvoli predsednika, tajnika in druge prisednike. To se izvrši takoj po izvolitvi v prvi seji.

Delokrog nadzorstva v smislu §§ 24 in 25 zadrugnega zakona je, da nadzorstvo čuva, da se vrši vse poslovanje zadruga brezhibno v smislu obstoječih predpisov. V ta namen je nadzorstvo dolžno stalno nadzirati vse poslovanje zadruga, pregledovati knjige, blagajno itd. Da zamore nadzorstvo svoje dolžnosti z uspehom izvrševati, mu priznava zakon tudi velike pravice. Nadzorstvo zamore v slučaju, ako se mu zdi potrebno, posamezne člane načelstva ali pa celokupno načelstvo in uslužbenice začasno odstaviti. Nadalje mora nadzorstvo pregledati letne računске zaključke in o tem poročati občnemu zboru.

Kakor je iz prednavedenega razvidno, ima nadzorstvo v zadrugi velike pravice, celo večje nego načelstvo. Zato pa mu zakon nalaga tudi znatne in deloma težke dolžnosti. Člani nadzorstva so namreč solidarno odgovorni za vse poslovanje v zadrugi in zlasti tudi za škodo, ki bi nastala vsled neizpolnjevanja predpisanih mu dolžnosti.

Tudi nadzorstvo rešuje vse v svoj delokrog spadajoče zadeve v sejah. Glede sklicanja sej, sklepanja, sestavljanja zapisnikov itd. veljaj isto kot za seje načelstva.

Redne seje nadzorstva naj se vrše po možnosti vsak mesec.

Praktično izvršuj nadzorstvo svoje posle po sledečem redu:

a) Prečitajo in obravnavajo se sklepi načelstva od zadnje seje nadzorstva dalje.

b) pregleda se imenik članov, pristopnice in odstopnice ter pri tem ugotavlja, da li so vse članske zadeve v redu.

c) Skontrira se blagajna. Na posebnem listku se ugotovi, koliko gotovine izkazuje blagajniški dnevnik. Za tem se sešteje gotovina in primerja z izkazom dnevnika. Obenem se sestavi denarni listek. V slučaju primanjkljaja naj nadzorstvo od blagajnika zahteva, da čimprej primanjkljaj pokrije, v slučaju previška pa naj se odvišni denar po naročilu nadzorstva vpiše na posebno vlogo.

d) Pregledajo se vsa od zadnje seje izplačana posojila in drugi krediti ter ugotavlja, da li so ista pravilno dovoljena in zavarovana.

e) Vpisi v blagajniškem dnevniku se primerjajo s prilogami in vpisi v ostalih knjigah.

f) Pregledajo se ostale zadolžnice s posebnim ozirom na to, da li so vsa posojila dobro zavarovana, ali ni morda kak kredit prekoračen, kaka zadolžnica v plačilo zapadla, zastarela itd.

g) Pregleda se knjiga kreditov in zasleduje, kako dolžniki plačujejo obresti in amortizirajo glavnico.

h) Natančno se pregledajo ter primerjajo s knjigami mesečni in letni računski zaključki.

Ako nadzorstvo zasledi kake nerednosti ali pomanjkljivosti v poslovanju zadruga, mora na to opozoriti načelstvo in od slednjega zahtevati, da jih v določenem roku odstrani.

Ako se po nadzorstvu ugotovljene nerednosti niso odpravile ali načelstvo njih neobstoja ni dokazalo, naj stavi nadzorstvo vpoštevajoč razmere ali nov rok za odpravo nedostatkov ali pa naj sporazumno s svojo matico Zadružno zvezo skliče izredni občni zbor, na katerega dnevni red stavi predmetne točke. Ako pa nadzorstvo uvideva, da je poslovanje načelstva pogubno za zadrugo in so pomanjkljivosti tolike, da bi vsako odlaganje končnega sklepa le še škodilo zadrugi, ima nadzorstvo pravico in dolžnost, da odstavi ali celokupno načelstvo ali pa posamezne odbornike ter začasno samo prevzame vodstvene posle. V takem slučaju pa more nadzorstvo nemudoma po izvršitvi prednavedenega sklepa sklicati v smislu predpisov pravil izredni občni zbor.

Dolžnost uradne tajnosti zadeva člane nadzorstva v isti meri kot člane načelstva.

K. Kristofič:

Knjigovodstvo.

I. Osnovni pojmi.

a) **Imetje.** Kadarkoli govorimo o gospodarstvu, si predstavljamo upravo določenega imetja, ki ima svojo vrednost. Vsled stalne izmenjave in trajnih sprememb se tudi trajno spreminja vrednost in oblika imetja. Kakor že omenjeno sloni vse gospodarsko življenje na temelju razdelitve in medsebojne izmenjave dobrin. Ker je knjigovodstvo

zgolj sistematično vrejeno zabeleževanje imetja in njega sprememb, sledi, da mora biti knjigovodstvo vrejeno po istem principu kot gospodarstvo.

b) **Razdelitev imetja.** Vsako imetje je razdeljeno na posamezne glavne oddelke, ki sestojijo iz realij, terjatev (pravic) in dolgov (obveznosti) itd. Vsak posamezni oddelek je torej sestaven del skupnega imetja, obenem pa tvori zase enoto, ki se bistveno loči od drugih oddelkov. Tako n. pr. obstoji imetje kmetovalca iz nepremičnin, orodja, živine,

gotovine, naložb, vknjiženih bremen, osebnih dolgov itd.

V delitvi imetja gremo v praksi še naprej. Posamezne glavne oddelke ločimo zopet v pododdelke n. pr. ločimo nepremičnine v poslopja gozdove, travnike, pašnike, njive itd. ter slednje zopet nadalje do posameznih delov.

c) **Popis imetja.** Z ozirom na to, da se vsak sestavni del imetja glede na vrednost dohodkov in stroškov stalno spreminja, bi imel vsakokratni popis imetja le značaj ugotovitve celokupne vrednosti. S tem bi nam glede na evidenco in kontrolo gospodarstva ne bilo veliko pomagano. Da zamoremo tudi v tem pogledu zadovoljiti zahtevam gospodarskega življenja, vodimo za vsak sestavni del imetja obračune posebej. To je tem lažje izvedljivo, ker predstavlja vsak del imetja gotovo vrednost in istotako tudi vsaka sprememba teh delov. V tem pogledu je knjigovodstvo obenem tudi računovodstvo.

d) **Načini knjigovodstva.** V glavnem razlikujemo dva načina knjigovodstva in sicer: 1. enostavno knjigovodstvo in 2. dvostavno knjigovodstvo (sistematično knjigovodstvo, dopika).

Razlika med enostavnim in dvostavnim knjigovodstvom je, kakor bomo videli kasneje, velika. Enostavno knjigovodstvo nam daje sicer popoln pregled čez celotno imetje in izkazuje tudi skupni efekt podjetja (dobiček ali zgubo), toda to le v času, ko se sestavlja računski zaključek (en- do dvakrat v letu). Poleg tega izkazuje po enostavnem načinu sestavljeni zaključek le skupni efekt brez vsake jasne slike o tem, kateri izmed oddelkov imetja so dosegli dobiček in kateri povzročili zgubo in v kolikem obsegu. Temu nasproti predočuje dvostavno knjigovodstvo natančno sliko o prometu, stanju in uspehu posameznih oddelkov ter hkrati tudi vse to glede skupnega imetja. Take slike o

stanju, prometu in uspehu gospodarstva nam dopika ne nudi le ob času sestavljanja zaključka, temveč vsak čas, kar je za vsako gospodarstvo brez dvoma velikega pomena.

Poleg prednavedenih načinov poznamo še enostavno-razširjeno knjigovodstvo (t. j. knjigovodstvo, ki se uporablja pri naših posojilnicah), ki se sicer približuje dvostavnemu knjigovodstvu, vendar še vedno ni popolno, ker ne vsebuje popolne in sistematične razdelitve imetja ter tudi ne automatične kontrole glede posameznih delov imetja

II. Dvostavno knjigovodstvo.

Z ozirom na to, da je le dvostavno knjigovodstvo v vsakem oziru sistematično urejeno in zlasti za začetnike tudi lažje umljivo kot enostavno ali enostavno-razširjeno knjigovodstvo, bomo v naslednjem obravnavali najpreje dopiko.

a) **Zgodovina.** Odkod in od kedaj izhaja sistematično knjigovodstvo se z gotovostjo ne more trditi, po vsej priliki pa sodimo, da se je uporabljalo najprej v Italiji. Najstarejši podatki o dopiki segajo nazaj do 12. stoletja. Veliko zaslug si je v tem oziru pridobil frančiškan Lucas Paccioli, ki je izdal leta 1494 knjigo: »Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita«, v kateri je navedel prve pismene podatke o knjigovodstvu, ki je bilo tedaj v rabi pri benečanskih trgovcih. Gotovo je, da knjigovodstvo v tedanjih časih ni bilo tako popolno kot je danes, temveč se je obenem z razvojem trgovine in industrije polagoma izpopolnjevalo. Vendar pa je morala biti že prvotna uredba dopike zasnovana na temelju razdelitve in izmenjave. Na tej podlagi se je dvostavni sistem knjigovodstva izpopolnjeval in dobil v različnih krajih tudi različne oblike. Tako n. pr. je nastalo italijansko knjigovodstvo, nemško generalno knjigovodstvo, francosko

knjigovodstvo, ameriški sistem, logismografija, rusko trostavno knjigovodstvo itd., ki pa vsa temelje na enem in istem glavnem principu.

b) **Karakteristika. Princip.** Posebnost dvostavnega (sistematičnega) knjigovodstva se kaže zlasti v tem, da sloni na temelju **sistematično razdeljenega imetja**. Vse imetje je namreč razdeljeno na posamezne oddelke in pododdelke, ki so medsebojno v zvezi kot **dolnički in upniki**. Princip dopike je torej isti kot smo ga omenjali pri gospodravstvu, namreč: medsebojna izmenjava.

c) **Razdelitev imetja.** Prva in glavna razdelitev nastane, ko ločimo lastno imetje od tujega tako, da imamo pred seboj jasno sliko o razmerju med lastnim premoženjem in dolgovi.

Kakor v mislih, tako tudi praktično ločimo lastno imetje = **aktiva** (od lat. actio = imetje) od tujega = **pasiva** (od lat. passio = trpljenje) s tem, da vpisujemo v posameznih knjigah **aktiva vedno na levo, pasiva na desno stran**. To je prvo in glavno pravilo sistematičnega knjigovodstva. Na tem principu sloni vsa ekonomično razdeljena uprava

imetja tako v glavnih potezah kakor tudi v vseh podrobnostih. To pravilo vporabljammo vedno in povsod pri vpisovanju premoženjskih delov in njih sprememb.

d) **Nadaljna razdelitev aktiv in pasiv.** Pravkar omenjena razdelitev imetja v aktivno in pasivno praktičnim zahtevam ne zadostuje in je treba iti v delitvi imetja še dalje. Razdeliti je treba vsa aktiva in pasiva še v nadaljne odelke in pododdelke. Ta razdelitev ni vedno in povsod enaka, ker se mora knjigovodstvo v vsakem slučaju popolnoma prilagoditi razmeram gospodarstva.

Primerno razmeram podjetja se torej razdele aktiva in pasiva v posamezne oddelke. Ti oddelki se po svojem značaju in pomenu bistveno ločijo. Tako razdeljeno imetje izkazuje povsem točno sliko o razmerah in stanju imetja v podrobnostih in tudi v skupnem obsegu. Pri ugotavljanju razmerja med lastnim in tujim imetjem zberemo skupno vrednost aktiv in skupno vrednost pasiv. Odštevši pasiva od aktiv dobimo vrednost čistega lastnega imetja. Iz tega izhaja torej pravilo: **Čisto imetje = aktiva manj pasiva**.

Monopol v naši državi.

Kosmati prihodki monopola v naši državi znašajo letno okoli dve in pol milijardi dinarjev. Pod državni monopol spadajo tobak, vžigalice, cigaretni papir, sol, alkohol, saharin in znamke. Vse monopole upravlja samostojna monopolna uprava, kateri načeluje upravni odbor dvanajstih članov. Uprava monopolov je razdeljena v več oddelkov (industrijski, administrativni, računski, ekonomski, prodajni in oddelek za kulturo in fermentacijo (kipenje) tobaka. V Jugoslaviji imamo osem tobačnih tovarn, 50 skladišč za kipenje ter veliko število zalog za prodajo

tobaka, soli itd. Na obali Jadranskega morja imamo dve solarni (Pag in Ston) in eno v Bosni (Krka), nadalje veliko zalogo petroleja ter tiskarno za izdelovanje znamk v Beogradu. Tovarne vžigalic in tovarne za izdelovanje cigaretnega papirja so v privatnih rokah, toda celotna produkcija je podvržena monopolski taksi. V monopolu je uslužbenih okoli 1500 uradnikov in od 16.000 do 22.000 delavcev.

Najvažnejši predmet monopola je tobak, katerega smo pridelali največ v l. 1924 in sicer 33.500.000 kg (sveže listje); doma porabimo ca 10.000.000 kg tobaka. Vsled primerne lege in klime naše države uspeva tobak

od najfinejše do najnavadnejše vrste v vseh delih države. Pridelujemo tri vrste tobaka: Južno-srbski (macedonski) se uporablja za najboljše cigarete. V Južni Srbiji se razvija kultura tobaka do najvišje mere, prebivalci teh krajev so takorekoč združeni s kulturo tobaka, katera jim daje vsakdanji kruh. Najboljše vrste tobaka rastejo v krajih ob mejah Grčije in Bolgarije. Na hektar pridelajo 600 do 800 kg tobaka.

Hercegovski tabak raste v Hercegovini in v delu Dalmacije. Kultura tobaka daje siromašnim prebivalcem Hercegovine skoraj edino rento za skromno prehrano. Na hektar zraste 1000 do 1200 kg tobaka.

Vojvodinski tabak raste na rodovitnih ravninah Banata in Baške, kjer ga pridelajo na hektar 1500 do 2000 kg. Vojvodinski tabak je po kvaliteti znatno slabši od ostalih dveh vrst.

S primerno povzdigo kulture tobaka bi se dal dvigniti celoten pridelek na 50.000.000 kg letno. Tobačne tovarne imamo v Nišu, v Ljubljani, Sarajevu, Banjaluki, Travniku, Mostaru, Zagrebu in Senju. Gradijo nove tovarne v Nišu in Velesu.

Tovarne so izdelale lansko leto 2301 milijonov 500.000 cigaret, 5.429.289 kg zrezanega tobaka, 32.773.066 cigar, 135.192 kg tobaka za zvečenje in 4820 kg tobaka za nosljanje. Celotna prodajna vrednost fabrikatov v enem letu znaša 1.600.000.000 Din.

Dohodki monopola so bili v letu 1923/24: od tobaka 1.141.715.450, od soli 197.998.629, od petroleja 97.811.673, od vžigalic 90.645.845, od cigaretnega papirja 108.573.882, od saharina 258.021 in razni dohodki 3.611.009. Celotni dohodki monopola so znašali v letu 1920/21 572.991.945 in 518.125.955, v letu 1922/23 731.145.556 in 1.577.440.546.

Denarna pisma.

Ker so Zadružna zveza in njene članice za medsebojno dopisovanje in pošiljanje denarja po čl. 56 zak. od 31. 7. 1925 poštnine oproščene, se pri medsebojni denarni izravnavi poslužujejo večinoma denarnih pisem. Važno je, da poznajo poštna predpise o denarnih pismih, ki jih v nastopnem prinašamo. Omeniti je treba, da za zadruga velja le drugi del teh predpisov, ki se tiče zavijanja in pečatenja denarnih pisem in točka c) I. dela (plačati je dostavnino 3 Din, dočim so drugih pristojbin zadruga oproščene).

1.) Pristojbine: a) Težna pristojbina do 20 gramov 4 Din, potem za vsakih nadaljnjih 20 gramov 50 para; b) vrednostna pristojbina do 100 Din en dinar, do 500 Din 2 Din, do 1000 Din 5 Din, potem pa za vsakih 1000 Din ali del te vrednosti en dinar; c) dostavnina 3 Din in to le takrat, če je

pismo naslovljeno v kraj, kjer je sedež pošte in če ta pošta dostavlja pisma na dom, drugače se plača samo obvestnina 50 par. Tuzemsko denarno pismo sme največ tehtati pol kilograma, vrednost je neomejena. Sprejemajo se samo zaprta denarna pisma.

Za denarna pisma, ki so naslovljena poštno ležeče ali na vojake, se plača vedno samo obvestnina, torej ne dostavnina, druge pristojbine seveda ostanejo.

Inozemska vrednostna pisma: a) Težna pristojbina kakor za priporočena pisma iste teže, to je za prvih 20 gramov 3 Din, potem za vsakih nadaljnjih 20 gramov 1.50 Din več, b) vrednostna pristojbina 5 Din.

Vrednostna pisma so dovoljena iz naše države samo v Albanijo, Avstrijo, Belgijo, Bolgarijo, Čehoslovaško, Egipt, Francijo, svobodno mesto Gdansk, Italijo, Madžarsko, Nemčijo, Poljsko, Romunijo, Švedsko, Švico, Turčijo in Veliko Britanijo. Tehtati smejo

največ 2 kg, vredna smejo biti največ 1000 Din.

Pošiljatelj mora izpolniti pri predaji obrazec »jamstvo pošiljatelja«, katerega dobi brezplačno na pošti in v katerem izjavlja, da v pismu ni več vrednosti kakor 1000 Din in da jamči za vse posledice napačne vrednostne napovedi. Vrednost se mora označiti razen v dinarjih tudi v frankih in centimih po relaciji 1 : 15 (sedaj).

Iz naštetih držav je dovoljen v našo državo promet vrednostnih pisem do vrednosti 10.000 frankov.

2.) Kar se tiče zavijanja denarja v pismenske ovitke in pa pečatenja, veljajo za tuzemske kakor za inozemske vrednostne papirje ti-le predpisi: Denar se lahko pošilja v ovitkih, ki jih izdaja poštna uprava ali pa v ovitkih privatne izdaje. Pisma v ovitkih državne izdaje morajo biti zapečateni na določenih prostorih z najmanj dvema pečatom, ona v privatnih ovitkih pa najmanj s petimi pečati. Za pečatenje se mora uporab-

ljati dober vosek, katerekoli barve in pečatnik z vrezanimi črkami z imenom in naslovom. Vsi pečati na enem in istem pismu morajo biti napravljeni z enim in istim pečatnikom in iz ene in iste vrste pečatnega voska.

Na naslovni strani pisma se mora napraviti pod označeno vrednostjo tudi barvni odtisek pečatnika, tako da se dobro vidi oblika in odtis pečatnika; če besedilo ni razločno, se ga lahko s črnilom izpopolni.

Bankovce je treba vložiti v kovertu zavite v papir, da se ne poškodujejo od pečatnega voska in da jih ni mogoče raztrgati.

Pri sprejemanju denarnih pisem je treba paziti, da pečati niso pokvarjeni, ker pošta ne jamči za vsebino denarnega pisma, nego samo, da je pismo ostalo nedotaknjeno do časa prevzetja po adresatu.

Na tu- kakor na inozemskih denarnih pismih mora biti na zadnji strani na zgornjem kotu ovitka naslov odpošiljatelja.

Jamstvo članov za zadrugo.

Jamstvo članov je kreditna podlaga za druge, brez jamstva članov nikdo ne more zaupati zadrugi svojega denarja. Jamstvo članov je subsidijarno, to se pravi, da pride v poštev šele tedaj, če v slučaju likvidacije ali konkurza zadrugino premoženje ne zado- stuje za kritje njenih obveznosti; jamstvo je nadalje solidarično, to je, vsi jamčijo za enega, eden za vse.

Zadružni zakon pozna zadruge z omejeno zavezo in zadruge z neomejeno zavezo. Člani zadruge z omejeno zavezo jamčijo le z gotovo, naprej določeno vsoto, člani zadrug z neomejeno zavezo pa jamčijo v slučaju likvidacije ali konkurza zadruge njenim upnikom z vsem svojim premoženjem.

Po zadružnem zakonu iz l. 1873 (§§ 60, 75, 85 in 86) so imeli upniki v slučaju konkurza ali likvidacije pravico prijete direktno posamezne, nerazdelno s svojim premoženjem zavezane člane za plačilo primanjkljaja, ako niso bili popolnoma kriti iz konkurzne mase, odnosno premoženja zadruge in sicer za one terjatve z obrestimi in stroški vred, katere so pravočasno v konkurznem postopku priglasili in jih je konkurzno sodišče spoznalo za prave. Po svoji volji si je upnik lahko izbral posamezne zadružnike in zahteval od njih plačilo še ne poravnane dolga zadruge.

Novela z dne 21. marca 1918 je ta določila bistveno spremenila in **odvzela upnikom pravico prijete naravnost enega ali drugega zadružnika zaradi pokritja primanjkljaja, ka-**

terega ni dobil iz konkurzne mase. Posebno važno je to določilo za zadruga z neomejeno zavezo, ker jamči zadružnik z vsem svojim premoženjem. Po tej nadrebi se primanjkljaj enakomerno razdeli na vse člane in upravitelj konkurzne mase mora po izvršeni preizkusni obravnavi pozvati zadružnike, da plačajo toliko, kolikor je potrebno za pokritje primanjkljaja in sicer v prvi vrsti, da plačajo še ne vplačane ali ne popolnoma vplačane deleže. Doplačilu so podvrženi vsi zadružniki, kojih jamstvo ob času razdružitve zadruge še ni prenehalo. Zadružniki, ki so svoje deleže prenesli na druge osebe in so vsled tega popolnoma ali deloma izločeni, se morajo pritegniti k doplačilu le v toliko, v kolikor se na nje odpadajoči znesek doplačila ne more izterjati od tistega, ki je prevzel njihov delež.

Upravitelj konkurzne mase mora izdelati poseben razdelilni načrt, po katerem se primanjkljaj porazdeli med zadružnike. Ta načrt se mora predložiti konkurznemu sodišču v odobrenje. Proti razdelilnemu načrtu imajo upniki pravico prijaviti svoj ugovor. Ko postane načrt izvršljiv, mora upravitelj mase takoj izterjati vse prispevke. Če na podlagi prvega razdelilnega načrta vplačani prispevki ne zadostujejo za pokritje primanjkljaja, se sestavi dodatni razdelilni načrt in če bi tudi še sedaj ne prišlo do pokritja, zopet nov razdelilni načrt, po katerem se prispevki ponovno terjajo toliko časa, da je ves primanjkljaj pokrit. Noben zadružnik nima pravice terjati od drugih zadružnikov povračilo prispevka, katerega je plačal na podlagi razdelilnega načrta. Ta določila veljajo tudi za slučaj likvidacije in imajo likvidatorji ali načelstvo izpolniti iste naloge, kakor so naročene upravitelju konkurzne mase.

Odgovoriti je na vprašanje, za katere zadrugine dolgove jamčijo člani in do kedaj ostanejo zavezani. Zakon pravi, **da jamči**

član za one dolgove zadruga, katere je napravila ista od svojega početka do dneva, ko izstopi član iz zadruge. Temu določilu nasprotna pogodba nima napram tretji osebi nikakega pravnega učinka. Ako član umre, jamčijo za te dolgove na mesto njega njegovi dediči.

Iz zadruge izstopivši člani, oziroma njihovi dediči, ostanejo nasproti upnikom zadruga z neomejenim jamstvom zavezani še dve leti po razdružitvi zadruge oziroma po izstopu člana iz zadruge za vse do tega dneva napravljene dolgove zadruga. Ta doba se začne z dnevom, ko se vpiše razdružitev zadruge v zadružni register ali izstop zadružnika v imenik članov. Z ozirom na to je važno, da se imenik članov točno in pravilno vodi. Upniki se namreč lahko uspešno sklicujejo na to, kar stoji v imeniku članov in lahko izterjajo primanjkljaj tudi od tistih članov, ki so sicer javili izstop, ni pa njihov izstop zabeležen v članskem imeniku. Tisti, ki bi moral izstop člana vpisati v članski imenik, pa tega ni storil, je odgovoren za vso škodo, ki nastane vsled tega dotičnemu članu.

Pri zadrugi z omejenim jamstvom traja jamstvo izstopivšega člana ali njegovih dedičev še eno leto po preteku poslovnega leta, v katerem je član izstopil iz zadruge, v kolikor ni z družabno pogodbo določena daljša jamstvena doba.

Kdaj in kako član lahko izstopi iz zadruge? Zakon izrecno zahteva za pristop k zadrugi pismeno izjavo. Za izstop iz zadruge zakon sicer ne zahteva izrecno pismene izjave, a težko si ga moremo drugače misliti, kvečjemu, da član poda izstopno izjavo na zapisnik, kar pa je istovetno s pismeno odpovedjo oziroma izstopom. **Pač pa mora zadružnik svoje članstvo odpovedati v času, kakor je določeno v pravilih zadruge.** V tem oziru so torej merodajna pravila. **Le kadar**

pravila o odpovednem roku in o času izstopa ničesar ne določajo, more član pravilno izstopiti šele s potekom poslovnega leta in mora štiri tedne poprej članstvo odpovedati. Zakon izrecno zahteva štiri tedne ali 28 dni. Ta termin je važen, kakor kaže sledeči primer. Poslovno leto konča n. pr. 31. decembra 1925, odpovedati je treba članstvo

najmanj štiri tedne prej, t. j. najkasneje 3. decembra 1925, ako pravila drugače ne določajo. Kdor odpove članstvo po 3. decembru, velja njegova odpoved še-le za naslednje leto 1926 in torej jamči ta član tudi za morebitne dolgove zadruga, napravljene v letu 1926, ker ugasne njegovo članstvo koncem poslovnega leta 1926.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 57: Ali je treba v izvirniku pravil izvesti vse spremembe pravil, ki so nastale v teku leta? (Hp. v C.)

Odgovor: To se ne sme zgoditi, ker je izvirnik pravil pravna listina, katera se v tekstu ne sme nikoli spreminjati, ampak se ji eventuelne premembe dodajajo le kot dostavki. Kakor se ne sme n. pr. izpreminjati kupno pismo, izročilno pismo itd., tako velja isto pravilo tudi za izvirnik pravil, ki je tudi pogodba na eni strani med zadružniki, na drugi strani pa med zadružniki in zadrugo.

Vprašanje 58: Kmalu po občnem zboru je umrl član nadzorstva. Ali sme načelstvo in nadzorstvo v skupni seji izvoliti novega člana nadzorstva in koliko čačsa velja ta izvolitev? (Hp. v C.)

Odgovor: Načelstvo in nadzorstvo ne moreta izvoliti novega člana nadzorstva mesto umrlega. V smislu vaših pravil je taka nadopolnitev dopustna le v slučaju stalnega zadržka, smrti ali izstopa **posameznega člana načelstva**. Nikakor pa ne gre, da bi si načelstvo samo, četudi v skupni seji z ostalimi člani nadzorstva določilo nadzornika. To bi moglo storiti kvečjemu nadzorstvo samo, toda ta nadopolnitev bi veljala samo do prihodnjega občnega zbora, na katerem bi se moral izvoliti nov nadzornik.

Vprašanje 59: Izvolili smo na občnem zboru novo načelstvo in nadzorstvo, ki je pa kmalu po izvolitvi odstopilo. Prevzeli so vodstvo in načelstvo zopet prejšnji odborniki. Ali je to pravilno? (Km. dr. v J.)

Odgovor: Na občnem zboru zadruga je bilo izvoljeno novo načelstvo in nadzorstvo. S tem ukrepom občnega zbora kot vrhovnega organa zadruga so izgubili prejšnji člani načelstva in nadzorstva svoja mesta v vodstvu zadruga. Če so sedaj novoizvoljeni funkcionarji izjavili, da odložijo svoja mesta, potem teh mest kratkomalo ne morejo zasesti prejšnji odborniki. To je povsem nedopustno. Sklicati je treba namreč nov občni zbor, ki naj v tem oziru izreče svojo odločilno besedo in izvoli tako v načelstvo kakor v nadzorstvo potrebno število odbornikov. Lahko je mogoče, da bo občni zbor izvolil zopet prejšnje odbornike, toda volitev se mora vršiti, sicer bi zadruga ne imela pravičnega zastopstva.

Vprašanje 60: Ali je zadruga oproščena taks, ker ni v pravilih »da člani nadzorstva ne dobivajo tantijem«? (Hp. v Sv. J.)

Odgovor: Zadruga ni oproščena taks, ker zakon zahteva, da morajo pravila **izrecno** obsepati določbo, da člani nadzorstva ne prejemajo nobenih tantijem, ako hoče zadruga biti deležna pristojbinskih olajšav.

Vprašanje 61: Ali velja novi zakon o poljedelskih kreditih le za ustanavljanje novih zadrug ali pa velja tudi za obstoječe zadruge, in če se nameravajo z novim zakonom že obstoječe zadruge spojiti v eno samo zadruko? (Hp. v K.)

Odgovor: Zakon o poljedelskih kreditih ne zadeva obstoja dosedanjih kreditnih zadrug, ki so osnovane po združnem zakonu iz leta 1873. Ta zakon ostane še tudi naprej v veljavi in se morejo nove posojilnice snovati še ravno tako kakor prej. Poleg teh dosedanjih posojilnic, ki slone vse na načelu samopomoči, predvideva zakon o poljedelskih kreditih še drugo vrsto kreditnih zadrug, ki ne bodo osnovane po združnem zakonu iz leta 1873, ampak po tem novem zakonu. Te zadruge niso oddeljene po načelu čiste samopomoči, ampak jim tudi država

daje kredit za posojila njihovim članom. Te zadruge ne bodo nevarne našim zadrugam in se v doglednem času sploh ne bodo še ustanovljale.

Vprašanje 62: Kaj naj napravimo z deleži umrlih udov, ali se morajo izplačati dedičem ali ne? Kaj se naj ukrene glede udov, ki so iz druge države, ali se jih naj še obdrži kot ude, ali jih je črtati? (Hp. v S.)

Odgovor: Deleže umrlih članov je izplačati njih dedičem, ako se izkažejo s sodnim sklepom, da so res dediči in sicer 4 tedne po občnem zboru, ki je odobril rač. zaključek za ono poslovno leto, v katerem je prenehalo njegovo članstvo. Glede onih članov, ki prebivajo izven vašega okoliša se je ravnati po pravilih, kjer je odrejeno, da take osebe izgube članstvo, to je, ako same prostovoljno ne izstopijo, jih načelstvo izključi.

□ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □

Vsem kreditnim zadrugam!

Kakor je Zadružna zveza svoječasnno že v okrožnici glede oprostitev poštarine javila, je sedaj z ozirom na oprostitve poštarine za Zvezo ugodnejše, da se ji denar pošilja v **denarnih pismih**, pri katerih ni nikakih drugih stroškov kakor ta, da ima prejemnik plačati dostavnino Din 3.— brez ozira na to, kako velika vsota je v pismu.

Za pravilno odpravljanje denarnih pisem pa je potrebno dvoje: 1. posebne kuverte, 2. pečatenje takih pisem s pečatnikom. — Zveza je naročila večje število kuvert za denarna pisma, ki so zadrugam pri Zvezi na razpolago po nabavni ceni. Poleg tega je Zveza pripravljena sprejemati naročila za medene pečatnike z vrezano firmo zadruge, ki bi jih bilo pri večjih naročilih mogoče zadrugam dobaviti po približno Din 50 za ko-

mad. Naj se zadruge, ki bi želele tak pečatnik naročiti, čimpreje obrnejo na Zvezo.

Pri pošiljanju denarja po poštno ček. zavodu ima namreč Zveza za vse prejete zneske plačati $\frac{1}{4}$ % promile provizije poštno ček. zavodu, poleg običajnih manipulacijskih pristojbin. Istotako ima seveda za vse zneske, ki jih zadrugam po poštno ček. zavodu odpošilja tudi plačati $\frac{1}{4}$ % promile provizije, pri zneskih Din 5000 in nižjih pa celo $\frac{1}{2}$ % promile provizije poleg običajnih manipulacijskih stroškov. Vse te provizije je dosedaj Zveza plačevala iz svojega, dočim so jih banke redno prevalile na vlagatelje. Te provizije pa sedaj Zvezi lahko prihranite s tem, da pošiljate denar v denarnih pismih ali pa manjše zneske s poštnimi nakaznicami, ker je eno kot drugo poštnine prosto. (Z eno poštno nakaznico se sme poslati največ Din 1000.—. Posebna dostavnina se pri poštnih

nakaznicah ne računa. Stane pa taka poštna nakaznica Din 0.25.)

Zadružna šola se bo tudi letos vršila v Ljubljani od 3. novembra do Velike noči. V šolo se bodo sprejemali kmečki fantje in delavski sinovi, ki imajo veselje do zadružnega dela in bi pozneje kot gospodarji oziroma delavci sodelovali v načelstvu ali nadzorstvu kake domače zadruga. Vstopnina znaša 20 Din, šolnine ni nobene. Knjig tudi ne bo treba kupovati, ker je vodstvo državne dvorazredne trgovske šole izdelalo posebna skripta, ki jih bodo obiskovalci dobili proti malenkostni odškodnini. Za nekaj udeležencev bo Zveza preskrbela brezplačno stanovanje, kurjavo, razsvetljava in posteljnino, poleg tega tudi za šolo potrebne tiskovine. Oni, ki bi želeli to ugodnost, naj potom domače zadruga pošljejo Zvezi prošnjo z izpričevali in dokazi o resnični potrebnosti in sicer vsaj do 22. oktobra.

Funkcionarjem zadrug. Poleg aktualnih dnevnih vprašanj pri vodstvu poedinih zadrug je brezdvomno potrebno tudi točno poznavanje raznih predpisov, poslovnega reda in knjigovodstva. Voditi zadrugo točno v smislu obstoječih določb in vpostavljenega reda ni tako lahko in enostavno, kakor bi si morda kdo predstavljal. Da damo zadružnim funkcionarjem, posebno mlajšim, potrebno strokovno znanje, smo v prejšnjih dveh številkah pričeli priobčevati članke o vodstvu posameznih zadrug in tudi o sistematičnem knjigovodstvu in bomo tudi v naslednjih številkah kolikor mogoče točno obdelali vso snov, katera se tiče vodstva zadrug in pa knjigovodstva.

Zadružništvo na Poljskem. 1. januarja t. l. je bilo na Poljskem 15.370 zadrug. V zadnjih letih raste število zadrug, tako poljskih kakor tudi ukrajinskih; temu nasproti pa pada število židovskih in nemških zadrug. V primeru s številom prebivalstva se najbolj

razvijajo ukrajinske zadruga. Z ozirom na živalnost zadružnega gibanja stoji Vzhodna Galicija na čelu vsem drugim pokrajinam poljske države. Najbolj se razvijajo mlekarke in stavbene zadruga, za njimi pridejo kreditne zadruga. Večina zadrug je osnovana na podlagi omejenega jamstva. V preteklem letu se je dober del zadrug spremenil v zadruga z neomejenim jamstvom. Poljske zadruga so včlanjene v treh centralnih zvezah, ukrajinske pa imajo samo eno matično, medtem ko so nemške zadruga razdeljene na pet central.

Zadruga in nastavljeni. Žalostno, toda resnično dejstvo je, da se v naši zadružni organizaciji doslej ni posvečalo dovolj pozornosti na one tihe in skromne delavce, ki si z vnetim in nesebičnim delom pri zadrugah služijo svoj borni kruh. Ne glede na to, ali je nastavljenec bolj ali manj zmožen za izvrševanje poverjenih mu poslov, se je pri zadrugah po večini gledalo na cenejše moči. Koliko škode povzroči podjetju nezmožen tajnik, knjigovodja ali poslovodja, ni mero dajno in se na to največkrat niti ne misli. Vsled izredno slabih gmotnih razmer se pogosto dogaja, da nastavljeni — zlasti zmožnejši — trumoma zapuščajo zadružno delo in si iščejo boljše službe drugod. K temu jih sili zlasti skrb za starost in onemoglost. — Služba v zadružništvu zahteva vedno in povsod celega človeka. Ni zadosti, da je zadružni nastavljenec vesten in marljiv, temveč mora biti obenem tudi idealen, vnet zadrugar in se zavedati dolžnosti dela na korist splošnosti. Tako delo pa zahteva od človeka veliko. Prvo je, da stavi interese zadružništva pred svojimi lastnimi interesi ali z drugimi besedami povedano: zadružni nastavljenec mora v prvi vrsti skrbeti za druge, potem šele zase.

Če je temu tako, potem je vsekakor potrebno, da zadružna organizacija tudi nekaj

ukrene in poskrbi, da bodo nastavljeni dovolj zavarovani za slučaj bolezni, onemoglosti, smrti itd. Šele potem, ko bodo imeli nastavljeni vsaj nekoliko zavarovano hrbit-

nico, jim bo mogoče izvrševati človekoljubno delo z vsem entuziazmom. Tudi tu naj velja načelo: »S pravicami so združene dolžnosti in dolžnosti zahtevajo pravic!«

GOSPODARSTVO.

Svetovni dolg znaša glasom podatkov nemškega statističnega državnega urada skoraj 200 milijard zlatih mark. Od te ogromne vsote odpade na Evropo 142 milijard ali približno 75%. Najbolj zadolžena v Evropi je Francija. Glede na inozemske dolgove stojijo na najboljšem države, ki so ostale v svetovni vojni nevtralne. Evropske države dolgujejo največ Zedinjenim državam severne Amerike, poleg tega pa imajo tudi domač dolg in sicer povečini Angliji, ki je kot edina velika evropska država ostala nezadolžena in ima poleg tega še ogromne terjatve. Zedinjene države in Anglija sta torej največji upnici sveta, ali z drugimi besedami, Anglosasi so danes denarni in politični gospodarji sveta.

Naš izvoz v bodoči izvozni sezoni bo po cenitvi gospodarskega kongresa, ki je zboroval 19. in 20. septembra v Beogradu, sledeči:

	Din
zrnata živila	2.250.000.000
sadje	309.000.000
živina in živinski izdelki	2.436.300.000
les in rude	1.898.000.000
industrijski in obrtniški izdelki	762.881.000
razni pridelki	2.343.819.000
Skupaj Din	10.000.000.000

Izvoz iz Slovenije v dobi od 1. septembra 1925 do 31. avgusta 1926 bo na podlagi agotovitev zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani sledeči: stavbeni les 25 tisoč vagonov (32.000.000 Din), premog 1000 vagonov (8.400.000 Din), drva 2000 vagonov

(4.600.000 Din), železo, valjano 1000 do 2000 vagonov (4 do 8 milijonov Din), jeklo 150 vagonov (10.330.000 Din), elektrode 300 do 400 vagonov (10 do 14 milijonov Din), kal. cianamid 18.000 do 20.000 vagonov (30 milijonov Din), kal. karbid 3000 vagonov (6 milijonov Din), svinec 850 vagonov (85.000.000 Din), emajlirana posoda 400.000 do 500.000 kg (8 do 10 milijonov Din), usnje za gornje dele 300.000 kg (25 do 28 milijonov Din), svinjsko usnje 20 do 25.000 kg (5.000.000 Din), specijelno usnje 20 do 30.000 kg (3.500.000 Din), papir 2.319.396 kg (53.622.000 Din), kemični proizvodi 2200 ton (100 do 250.000 Din), vino 260.000 hl (2.080.000 Din), prašiči 35.000 komadov (35.000.000 Din), govedo 10.000 komadov (30.000.000 Din), hmelj 6000 q, fižol 300 vagonov (12.000.000 Din), krompir 100 vagonov (700.000 Din), suhe gobe 12 vagonov (3.600.000 Din), jajca 550 vagonov (118.890.000 Din).

Umazana konkurenca pri nabiranju hranilnih vlog. Po Trgovskem listu zvmemo, da bo Čehoslovaško kmalu imela poseben zakon za pobijanje umazane konkurence, ki bo vseboval tudi prepoved umazane akvizicije denarnih vlog. Prepoved se bo nanašala n. pr. na ponujanje višje obrestne mere, kakor pa je utemeljena v danih gospodarskih razmerah. Sem bo šteti tudi neresnično navedbo, da jamčijo občine. Takih primeri umazane konkurence pridejo pred sodišče, prej pa še o njih presoja posebno razsodišče, v katerem se smejo nahajati tudi zastopniki raznih denarnih zavodov.

Kakor znano, se je tudi pri nas pojavilo v zadnjih časih nekaj denarnih zavodov, kateri bi prišli pod ta zakon, če bi ga pri nas imeli. Narodni Gospodar je na take denarne zavode že ponovno opozarjal.

Znižanje obrestne mere v Nemčiji. Velike nemške banke v Nemčiji se z ozirom na to, da je kreditna kriza nekoliko popustila, dogovarjajo med seboj z državno banko in z vlado, da znižajo obrestno mero za bančne posle.

Za čim hitrejši promet. Železniške direkcije so izdale posameznim postajam stroge ukaze, da se more nalaganje in izlaganje ter odpošiljanje blaga vršiti kar najhitreje, zlasti v jesenski sezoni, ko je blagovni promet živahnější.

Uradni tečaj dinarja. Za mesec oktober tekočega leta je finančno ministrstvo določilo uraden tečaj dinarja in sicer:

1 napoleonder	Din	217.—
1 angleški funt	„	272.50
1 turška lira	„	245.—
1 dolar	„	56.25
1 kanadski dolar	„	56.—
1 zlata nemška marka	„	13.30
1 poljski zlot	„	10.—
1 avstrijski šiling	„	7.90
100 francoskih frankov	„	265.—
100 švicarskih frankov	„	1085.—
100 italijanskih lir	„	236.—
100 belgijskih frankov	„	245.—
100 holandskih forintov	„	2260.—
100 romunskih lejev	„	27.15
100 bolgarskih levov	„	40.90
100 danskih kron	„	1375.—
100 švedskih kron	„	1510.—
100 norveških kron	„	1177.—

100 pezetofov	„	810.—
100 drahem	„	82.—
100 čehoslovaških kron	„	166.50
1 milijon ogrskih kron	„	788.—

Ti tečaji veljajo do 31. okt. t. l.

Iz beograjskih listov povzemamo, da so začeli denarni zavodi v Beogradu delati na to, da zmanjšajo obrestno mero na hranilne vloge in tekoče račune. Za posojila se še vedno zahteva visoka obrestna mera. Vsega skupaj sta samo dva zavoda v Beogradu znižala obrestno mero na 16%, medtem ko zahtevajo ostila zavodi še vedno visoke obresti za dana posojila. Uvidevajo pa vsi, da je skrajni čas, da znižajo obrestno mero za posojila na 10 do 12%.

O našem kovanem denarju. Prihodnje dni pričakujejo v Beogradu 20 milijonov kovanov kovanega denarja po en dinar. Komadi po pol dinarja stopijo v promet v drugi polovici oktobra. Sedanji papirnati drobci se baje s 1. januarjem 1926 vzame iz prometa.

Vinska trgategv v Banatu. Trgategv v Banatu se je začela. Kvaliteta ni najboljša, ker je grozdje zaradi deževja precej vodeno. Sladkornost znaša 14 do 15 stopinj. Brozga se plačuje po 1.50 Din liter. Kupujejo večinoma gostilničarji, medtem ko je veletrgovina rezervirana. Četudi je pridelek za eno desetino večji kakor lansko leto, cene niso padle, vendar pa tudi kakega podraženja vina ni pričakovati. Stare zaloge vina v Vršču, Beli cerkci in okolici se cenijo na 25 do 30 tisoč hektolitrov. To vino ima 10 do 11%. Cene belemu vinu so na debelo po 5.50 do 6 Din, črnemu pa 4 do 5 Din.